

УДК 332.145:338.244.47

DOI: 10.35432/tisb332025331764

Олена Іваній

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри права та публічного управління
Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка
<https://orcid.org/0000-0003-3967-7900>
e-mail: elena@sspu.edu.ua*

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У статті ґрунтовно досліджено сучасні механізми залучення громадськості до процесів стратегічного управління територіальними громадами в умовах реформи децентралізації в Україні. Підкреслено, що активна участь громадян є не лише запорукою демократичної легітимності, ефективності, прозорості та соціальної справедливості управління, але й ключовим чинником подолання розриву між законодавчими гарантіями та реальною практикою місцевого самоврядування, що часто характеризується обмеженням доступом до інформації та низькою правосвідомістю населення.

Детально проаналізовано основні функції громадськості в контексті стратегічного управління – контрольну, діалогову та партисипативну – та розглянуто найбільш дієві інструменти їх втілення. Серед таких інструментів виокремлено громадські обговорення стратегічних документів, ініціативне (партисипаторне) бюджетування, створення та функціонування громадських рад, проведення публічних консультацій, а також активне використання цифрових технологій для розширення комунікації.

Виявлено системні проблеми та чинники, що перешкоджають ефективній взаємодії та повноцінному залученню громадськості. До них віднесено: обмежений доступ до публічної інформації, низький рівень правової культури та громадянської активності, недостатня інституційна спроможність як органів влади, так і громадських організацій, а також подекуди формальний підхід до процедур залучення з боку представників місцевого самоврядування.

Запропоновано комплексний та системний підхід до подолання існуючих бар'єрів. Цей підхід включає: удосконалення нормативно-правової бази із чітким визначенням прав, процедур участі та відповідальності за їх недотримання; інституційний розвиток, що передбачає підтримку організацій громадянського суспільства та створення спеціалізованих підрозділів для взаємодії з громадою; підвищення правової обізнаності та політичної культури населення, зокрема через освітні програми та активне залучення молоді; поглиблення цифрової трансформації взаємодії влади та громади з особливим акцентом на забезпечення інклюзивності, кібербезпеки та доступності технологій для всіх верств населення; а також формування стійкої політичної волі до реальної, а не декларативної партисипації.

Окрему увагу в статті приділено обґрунтуванню необхідності запровадження та використання дієвих систем моніторингу та оцінки ефективності механізмів залучення громадськості. Це дозволить не лише аналізувати результативність впроваджених інструментів, але й забезпечить їх постійне вдосконалення, підвищуючи реальний вплив громадян на процеси прийняття рішень та сприяючи сталому розвитку територіальних громад.

Ключові слова: територіальна громада, децентралізація, стратегічне управління, громадський контроль, публічна політика, місцеве самоврядування, партисипація.

Olena Ivanii

*PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Head of the Department of Law and Public Administration of
Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko
<https://orcid.org/0000-0003-3967-7900>
e-mail: elena@sspu.edu.ua*

MECHANISMS OF PUBLIC INVOLVEMENT IN STRATEGIC MANAGEMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

In the process of implementing the decentralization reform in Ukraine, the role of territorial communities in the system of strategic management of local self-government development, budget policy formation, implementation of socio-economic initiatives, as well as ensuring transparency, accountability and responsibility of local authorities has significantly increased. In these conditions, mechanisms for involving citizens in the processes of making administrative decisions at the level of territorial communities acquire special importance as one of the key factors of legitimacy, efficiency and fairness of public administration. Currently, Ukraine has a situation where the normative provisions on the right of citizens to participate in local self-government – in particular, those provided for by the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" and legislative acts regulating the decentralization reform – are not fully implemented in the practice of local government. The most common problems remain: limited access to public information, low level of legal awareness among the population, lack of institutionally established mechanisms of two-way communication dialogue between local governments and the community, as well as an insufficiently developed system of public control over the implementation of adopted decisions. These factors lead to a decrease in public trust in local authorities, discriminatory practices in access to the distribution of budget resources, as well as failure to take into account the real needs of local society in strategic plans for the development of territories.

Mechanisms for involving the public in the strategic management of territorial communities are an integral part of democratic local self-government and effective community development. In the context of the implementation of the decentralization reform, the role of citizens as subjects of management is significantly increasing, since not only the transfer of powers but also ensuring transparency, accountability and legitimacy of decisions is becoming important. The most common mechanisms for public participation are public discussion of strategic documents, initiative budgeting, public councils, public consultations and public control, which contribute to the formation of open interaction between the authorities and the population. The effective implementation of these mechanisms requires clear regulatory and legal regulation, institutional support and political will at the level of local self-government bodies. At the same time, practice shows numerous obstacles – among them limited access to information, low level of legal awareness, formal nature of participation and social inequality in access to management processes.

To overcome these problems, it is necessary to take a systematic approach to the development of civil society institutions, education, and digital transformation. The introduction of digital technologies can significantly expand the availability of public participation in the strategic management of territorial communities, especially in rural and remote areas, provided that cybersecurity and infrastructure accessibility are guaranteed. Systematic monitoring and assessment of the effectiveness of mechanisms for involving the public in the strategic management of territorial communities in the context of decentralization allow ensuring their transparency, improving practices, and increasing public trust in government.

Keywords: territorial community, decentralization, strategic management, public control, public policy, local self-government, participation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У процесі реалізації реформи децентралізації в Україні суттєво посилилася роль територіальних громад у системі стратегічного управління розвитком місцевого самоврядування, формуванні бюджетної політики, реалізації соціально-економічних ініціатив, а також забезпеченні прозорості, підзвітності та відповідальності органів місцевої влади. У даних умовах механізми залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень на рівні територіальних громад набувають особливого значення як один із ключових чинників легітимності, ефективності та справедливості державного управління.

Наразі в Україні склалася ситуація, коли нормативно закріплені положення про право громадян на участь у місцевому самоврядуванні – зокрема, передбачені Конституцією України [6], Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] та законодавчими актами, що регулюють реформу децентралізації – не знаходять повноцінного втілення в практиці місцевого управління. Найпоширенішими проблемами залишаються: обмежений доступ до публічної інформації, низький рівень правосвідомості серед населення, відсутність інституціонально закріплених механізмів двостороннього комунікаційного діалогу між органами місцевого самоврядування та громадою, а також недостатньо розвинена система громадського контролю за виконанням ухвалених рішень. Дані фактори спричиняють зниження довіри населення до місцевих органів влади, дискримінаційні практики у доступі до розподілу бюджетних ресурсів, а також неврахування реальних потреб локального суспільства в стратегічних планах розвитку територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Останні наукові дослідження та публікації, присвячені механізмам залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації, акцентують увагу на необхідності формування партисипативної моделі місцевого самоврядування, яка ґрунтується на принципах демократизму, прозорості, підзвітності та соціальної справедливості (І. Василенко [1], О. Долженков [3], І. Дегтярьова [8] та ін.). Серед ключових напрямків досліджень В. Куйбіди [8] виокремлюється аналіз теоретичних засад стратегічного управління в системі місцевого самоврядування, який доводить, що стратегічне планування має бути не лише формальним документом, а й інструментом реального управління розвитком, адаптованим до потреб населення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – теоретичне узагальнення та аналіз сучасних механізмів залучення громадськості до процесів стратегічного управління територіальними громадами в контексті реалізації реформи децентралізації в Україні, а також ідентифікація ключових інституційних, процедурних та комунікаційних засобів, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості, підзвітності та легітимності місцевого самоврядування через активну громадянську участь.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Стратегічне управління у системі місцевого самоврядування є ключовим елементом ефективного розвитку територіальних громад, особливо в умовах реалізації реформи децентралізації. Воно передбачає цілеспрямоване, науково обґрунтоване планування та реалізацію довгострокових цілей розвитку, спрямованих на задоволення потреб місцевого населення, забезпечення прозорості управління, раціонального використання ресурсів та підвищення якості життя [2]. У більш широкому розумінні, стратегічне управління – це процес визначення місії, цілей, пріоритетів розвитку та вибору оптимальних шляхів їх досягнення з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів середовища.

Сутність стратегічного управління полягає у забезпеченні системного, прогнозованого підходу до прийняття управлінських рішень. На відміну від оперативного управління, яке

орієнтується на короткострокові завдання, стратегічне управління базується на аналізі довгострокових перспектив, соціально-економічних тенденцій, потенціалу регіону, а також діалогу з зацікавленими сторонами [3]. У контексті місцевого самоврядування важливим є те, що стратегія має бути не лише документом, але й інструментом реального управління розвитком громади, здатним адаптуватися до змін у політичному, економічному та соціальному середовищі. Функціональна роль стратегічного управління у системі місцевого самоврядування багатоаспектна. По-перше, воно виконує прогностичну функцію, спрямовану на виявлення майбутніх тенденцій розвитку, можливих ризиків та перспектив. По-друге, стратегічне управління здійснює організаційно-координаційну функцію, забезпечуючи узгодженість дій різних служб, установ та партнерів громади. По-третє, воно виступає інструментом мотивації та консолідації різних верств населення навколо загальних цілей розвитку. Нарешті, стратегічне управління виконує контрольну та коригуючу функції, що дозволяє оцінювати результати реалізації стратегічних заходів та вчасно вносити зміни з урахуванням нових обставин [9]. У рамках сучасних викликів – від демографічних зрушень та кліматичних змін до технологічних інновацій – стратегічне управління стає не лише інструментом планування, а фактором сталого розвитку, соціальної справедливості та поліпшення якості місцевого управління.

У сучасних умовах розвитку місцевого самоврядування, особливо в контексті реалізації реформи децентралізації в Україні, громадськість набуває все більшої ролі як ключовий чинник стратегічного управління територіальними громадами. Це обумовлено тим, що ефективне та легітимне управління на рівні територіальних громад не може ґрунтуватися лише на вертикальному підході, коли рішення приймаються без участі населення. Навпаки, успішна стратегія розвитку передбачає системну взаємодію влади та громади, де остання виступає не лише об'єктом управління, а й активним суб'єктом політичного процесу [8]. Громадськість – це сукупність індивідумів, соціальних груп, неурядових організацій, ініціативних груп, місцевих лідерів, які через різні форми взаємодії з органами місцевого самоврядування беруть участь у вирішенні питань загального значення [2]. У рамках стратегічного управління територіальними громадами громадськість виконує кілька важливих функцій: контролю, діалогу, партисипації, а також культурно-ідентичного консолідування. Дані функції забезпечують не лише демократичну легітимність рішень, але й їхню ефективність, адаптованість до реальних потреб населення та стійкість у реалізації.

Однією з найважливіших функцій громадськості в стратегічному управлінні є функція громадського контролю. Вона полягає в забезпеченні прозорості процесів планування, бюджетування та реалізації проектів. Громадський контроль є ефективним механізмом запобігання корупції, неефективного використання бюджетних коштів та дискримінаційних практик у доступі до публічних послуг [9]. На рівні територіальних громад це має особливе значення, адже більшість управлінських рішень має пряме відношення до повсякденного життя громадян. Застосування таких інструментів, як громадські ради, незалежні експертизи, громадське обговорення бюджету, ініціативне бюджетування тощо, сприяє підвищенню довіри населення до влади. Стратегічне управління передбачає тривале планування, аналіз проблем, визначення пріоритетів розвитку. Без залучення громади до цих процесів існує високий ризик, що ухвалені рішення будуть відриватися від реальних потреб населення. Двосторонній діалог між владою та громадою сприяє формуванню спільного розуміння актуальних проблем, пошуку компромісів та врахуванню різноманітності поглядів.

П. Григорук зазначає, що громадськість виступає джерелом знань, ідей та ініціатив, які можуть бути впроваджені в стратегічні документи розвитку. Місцеві жителі часто мають глибше розуміння специфіки своєї території, її переваг та слабких місць. Тому їхня участь у процесі планування допомагає формувати більш точні, деталізовані та реалістичні стратегії розвитку [2]. Прикладом цього є практика ініціативного бюджетування, коли саме громада формує проекти, які потім можуть бути профінансовані з місцевого бюджету. Це власне

забезпечує вищу відповідність між видатками бюджету та потребами населення, а також зменшує ймовірність виникнення корумпованих схем.

Варто відзначити, що залучення громадськості до процесів стратегічного управління територіальними громадами є не лише демократичним принципом, а й ефективним інструментом підвищення якості державних послуг, оптимізації бюджетних видатків, зменшення корумпованих ризиків та формування культури громадянської активності. Даний процес передбачає системне, регулярне та інституціоналізоване включення громадян до всіх етапів політико-управлінського циклу – від формулювання цілей та пріоритетів розвитку до контролю за реалізацією прийнятих рішень. Така участь має бути не формальною, а реальною, забезпечуючи реальний вплив на політичні процеси на рівні місцевого самоврядування [9]. У сучасному контексті механізми залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації виступають ключовим фактором легітимності, ефективності та соціальної справедливості управління. Вони сприяють консолідації суспільства навколо загальних цілей, підвищенню довіри населення до влади, а також створенню умов для сталого розвитку територій. При цьому важливо, щоб такі механізми були чітко закріплені на рівні законодавства, внутрішньої нормативної бази органів місцевого самоврядування, а також активно реалізовувалися на практиці через конкретні інструменти та процедури [5].

Одним із найпоширеніших механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації є громадське обговорення стратегічних документів, серед яких: стратегія розвитку територіальної громади, концепція територіального планування, інвестиційна програма, регулярно оновлені плани реформ тощо. Даний механізм полягає у наданні доступу населення до проектів таких документів, проведення публічних слухань, консультацій, круглих столів, а також використання онлайн-платформ для отримання відгуків, коментарів та пропозицій. Громадське обговорення забезпечує врахування різноманітних точок зору, підвищує прозорість процесу прийняття рішень, а також сприяє формуванню загальної відповідальності за результати реалізації даної стратегії [8]. Власне ще одним ефективним інструментом є ініціативне бюджетування, який передбачає виділення частини місцевого бюджету на фінансування проектів, запропонованих безпосередньо громадою. Цей механізм дає можливість громадянам не лише формулювати свої потреби, але й брати участь у їхньому задоволенні. Ініціативне бюджетування сприяє зростанню громадянської активності, підвищенню довіри до влади, оптимізації бюджетних витрат та зменшенню корумпованих ризиків. Проте для ефективного реалізації даного механізму необхідна чітка процедура відбору проектів, незалежна експертиза, прозорий процес голосування, а також система моніторингу та оцінки виконання проектів.

Громадські ради є ще однією формою взаємодії влади та громади. Як правило, це консультативні органи, які включають представників громадських організацій, науковців, місцевих лідерів, молодіжних та екологічних ініціатив. Громадські ради виступають платформами для двосторонньої комунікації, аналізу проблем, внесення пропозицій щодо політичних змін, а також участі у контролі за виконанням ухвалених рішень. Ефективність роботи таких рад залежить від їхньої компетентності, репрезентативності, професійного менеджменту, а також від готовності органів влади враховувати їхні рекомендації [2]. Для цього важливо забезпечити правове регулювання діяльності громадських рад, чітке визначення їхніх повноважень та механізмів впливу на політичні процеси.

Публічні консультації також є ефективним механізмом залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації. Вони передбачають обговорення конкретних питань розвитку території, аналіз альтернативних сценаріїв, виявлення пріоритетів та вироблення спільних рішень [9]. Консультації можуть проводитися в очному або онлайн-форматі, що розширює доступність участі для різних верств населення. Для підвищення ефективності публічних консультацій необхідно

забезпечити чіткий порядок проведення, попередню підготовку матеріалів, доступність інформації та подальшу звітність про врахування отриманих пропозицій.

Зауважимо, що громадський контроль є невід'ємною частиною механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації. Він передбачає залучення громадян до перевірки якості реалізації проектів, бюджетних витрат, виконання умов державних замовлень тощо. Формами громадського контролю можуть бути спостереження за торгами, участь у перевірях якості будівельних робіт, аналіз відкритої інформації про виконання бюджету тощо. Громадський контроль сприяє підвищенню відповідальності органів влади, зменшенню корумпованих практик та зростанню довіри населення. Однак для ефективної реалізації громадського контролю необхідно забезпечити доступ громадян до достовірної інформації, підтримку спеціалізованих інституцій (наприклад, антикорупційних платформ), а також правове забезпечення механізмів зворотного зв'язку [1].

Важливим напрямком є також використання цифрових технологій для залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації. Онлайн-платформи, мобільні додатки, електронні системи голосування, віртуальні конференції – все це розширює доступність участі, скорочує часові затримки, підвищує оперативність взаємодії між владою та громадою [7]. Разом із тим, впровадження цифрових інструментів потребує забезпечення кібербезпеки, захисту персональних даних, доступності технологій для всіх верств населення, а також просвітництва щодо їхнього використання. Ключовою умовою ефективності є забезпечення технічної доступності Інтернету в сільських та віддалених територіях, а також підготовка населення до користування електронними інструментами управління.

Ефективність механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації залежить від чотирьох ключових факторів: нормативно-правового регулювання, що встановлює права громадян на участь у місцевому самоврядуванні, гарантує доступ до інформації та підзвітність влади; інституційної бази, що включає спеціалізовані структури підтримки громадянської участі, які забезпечують логістику, методичне супроводження, аналіз ефективності даних механізмів; культури партисипації, яка формується через освіту, медійну підтримку, громадські кампанії, залучення молоді до політичних процесів; політичної волі, що забезпечує реалізацію механізмів участі не формально, а реально, з метою зміцнення демократичного самоврядування, а не для виконання формальних вимог [8].

Разом із тим, реалізація механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації стикається з рядом викликів. Серед них: обмежений доступ до інформації; низький рівень правосвідомості серед населення; відсутність системних механізмів двосторонньої взаємодії; недостатня інституційна підтримка громадянської активності; формальний характер участі, коли зворотний зв'язок не впливає на рішення влади; соціальна нерівність у доступі до участі; технічна та інфраструктурна обмеженість у сільських та віддалених територіях [5]. Для подолання цих проблем необхідно комплексне, системне впровадження заходів, спрямованих на нормативно-правове регулювання, інституційну модернізацію, просвітницьку діяльність, цифрову трансформацію та забезпечення справжньої партисипації.

Першочерговою умовою ефективної участі громадськості в стратегічному управлінні територіальними громадами в умовах децентралізації в Україні є удосконалення нормативно-правової бази, яка б забезпечила чітке визначення прав громадян на участь у місцевому самоврядуванні, гарантувала прозорість процесів прийняття рішень та підзвітність органів влади населенню [8]. Наразі законодавство України формально передбачає право громадян на участь у місцевому самоврядуванні (зокрема, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4], положення про ініціативне бюджетування, громадське обговорення тощо),

однак на практиці дані механізми часто реалізуються формально, без реального впливу на політичні процеси. Тому важливо не лише закріпити права громадян у законодавстві, а й чітко регламентувати процедури їхньої реалізації, встановити обов'язкові формати взаємодії, визначити відповідальність органів влади за невиконання вимог щодо участі громади, а також створити механізми адміністративної відповідальності за порушення принципів партисипації.

Одним із ключових факторів успішної участі громадськості в стратегічному управлінні територіальними громадами в умовах децентралізації в Україні є розбудова інституційної бази, яка забезпечить постійну підтримку громадянської активності, методичне супроводження процесів взаємодії, логістику, аналіз ефективності механізмів та зворотний зв'язок. Це передбачає створення спеціалізованих підрозділів у системі місцевого самоврядування, таких як відділи громадського діалогу, координатори громадської участі, служби інформаційної підтримки. Крім того, важливо розвивати інституції громадянського суспільства, які виступають партнерами влади у процесах стратегічного планування, а також забезпечувати фінансову та правову підтримку таких організацій на рівні територіальних громад [5]. Підвищення рівня правосвідомості та політичної культури серед населення має критичне значення для зростання громадянської активності. Значна кількість українців не знають про свої права на участь у управлінні територією, не розуміють механізмів участі, не довіряють владі або вважають, що їхня думка нічого не вирішує. Тому важливо розвивати систему освіти, орієнтовану на формування громадянської свідомості, запровадити курси громадянської освіти в школах, проводити регулярні кампанії з масового просвітництва, створювати інформаційні матеріали, доступні для всіх верств населення, включно з маломовними групами. Окремо слід звернути увагу на молодь, яка є потенційно найбільш активною частиною суспільства, але часто не має достатньо знань про механізми участі та способи впливу на владу [9].

Для подолання проблеми соціальної нерівності в доступі до участі в даних процесах необхідно забезпечити інклюзивність механізмів залучення громадськості. Для цього потрібно створювати окремі платформи для залучення різних груп населення, забезпечити доступність форматів взаємодії (наприклад, з використанням жестової мови, текстів у великому шрифті, онлайн-трансляцій), а також надавати певну підтримку для їхньої організації, щоб забезпечити їхню повноцінну участь у стратегічному управлінні територіальними громадами в умовах децентралізації.

О. Долженков акцентує увагу на тому, що ефективність будь-яких механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації залежить від наявності реальної політичної волі. Навіть найкращі інструменти, якщо їх впроваджують формально, без наміру враховувати думку громади, не приносять очікуваних результатів [3]. Тому важливо, щоб органи місцевого самоврядування не лише декларували принципи партисипації, а й дійсно вважалися з думками громадян, включали їх у процеси прийняття рішень, звітували про врахування отриманих пропозицій та вплив на кінцеві документи. Така відкрита позиція влади сприяє формуванню довіри населення, зростанню громадянської активності та легітимності ухвалених рішень.

Особливої уваги заслуговує питання моніторингу та оцінки ефективності механізмів участі громадськості в стратегічному управлінні територіальними громадами в умовах децентралізації в Україні. Без системного аналізу того, наскільки механізми залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації виконують свої завдання, неможливо говорити про їхню ефективність. Необхідно впровадити стандарти оцінки якості участі громадськості в даних процесах, розробити показники вимірювання її впливу на управління, встановити регулярні механізми збору зворотного зв'язку від громадян, а також створити незалежні експертні ради, які могли б аналізувати реалізацію механізмів участі на рівні окремих територій. Це допоможе не лише

покращити практику, а й забезпечити прозорість, підзвітність та відповідальність органів влади.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Механізми залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами є невід’ємною складовою демократичного місцевого самоврядування та ефективного розвитку громад. В умовах реалізації реформи децентралізації роль громадян як суб’єктів управління суттєво зростає, оскільки набуває значення не лише передача повноважень, а й забезпечення прозорості, підзвітності та легітимності рішень. Найпоширенішими механізмами участі громадськості є громадське обговорення стратегічних документів, ініціативне бюджетування, громадські ради, публічні консультації та громадський контроль, які сприяють формуванню відкритої взаємодії між владою та населенням. Ефективна реалізація цих механізмів потребує чіткого нормативно-правового регулювання, інституційної підтримки та політичної волі на рівні органів місцевого самоврядування. Разом із тим, практика свідчить про численні перешкоди – серед них обмежений доступ до інформації, низький рівень правосвідомості, формальний характер участі та соціальна нерівність у доступі до процесів управління.

Для подолання цих проблем необхідно системно підходити до розвитку інституцій громадянського суспільства, просвітництва, цифрової трансформації. Впровадження цифрових технологій може суттєво розширити доступність участі громадськості до стратегічного управління територіальними громадами, особливо в сільських та віддалених територіях, за умови гарантії кібербезпеки та доступності інфраструктури. Системний моніторинг та оцінка ефективності механізмів залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами в умовах децентралізації дозволяють забезпечити їхню прозорість, покращення практики та зростання довіри населення до влади.

У контексті реалізації реформи децентралізації в Україні механізми залучення громадськості до стратегічного управління територіальними громадами потребують подальшого наукового осмислення та практичного аналізу. Так, важливим є дослідження ефективності різних форм громадянської участі, зокрема ініціативного бюджетування, громадських рад, публічних консультацій тощо, з метою визначення їхнього впливу на якість управління, прозорість прийняття рішень та довіру населення.

Список використаних джерел

1. Василенко І.С. Модернізація публічного управління в умовах цифровізації: міжнародний досвід і перспективи для України. Київ: Наукова думка, 2021. 234 с.
2. Григорук П. М., Федорова Т. Ю. Національні та регіональні особливості сталого розвитку України. *Науковий журнал*. 2015. № 1 (17). С. 19-23.
3. Долженков О.О. Публічне управління та адміністрування: вступ до спеціальності : навч. посіб. Одеса : видавець Букаєв В.В. 2019. 190 с.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 19.04.2025).
5. Інноваційні основи відновлення та розвитку країн після збройних конфліктів: інноваційний вимір: колективна монографія / за ред. д.е.н. В. А. Омеляненка. Суми: Інститут стратегій інноваційного розвитку і трансферу знань. 2022. 280 с.
6. Конституція України. Із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 14.04.2025).
7. Логвінов В. Г. Цифрові платформи як складова моделі публічного управління. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.): у 5 т. Київ, 2019. Т. 4. С. 46-51.

8. Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. У трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 2. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 246 с.
9. Публічне управління: український вимір : матеріали щорічної наук. практ. конференції, 7 грудня 2022 р., м. Харків; електронне видання. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2023. 176 с.

References

1. Vasylenko I.S. Modernizatsiia publichnogo upravlinnia v umovakh tsyfrovizatsii: mizhnarodnyi dosvid i perspektvyv dlia Ukrainy. Kyiv: Naukova dumka, 2021. 234 s.
2. Hryhoruk P. M., Fedorova T. Yu. Natsionalni ta rehionalni osoblyvosti staloho rozvytku Ukrainy. Naukovyi zhurnal. 2015. № 1 (17). S. 19-23.
3. Dolzhenkov O.O. Publichne upravlinnia ta administruvannia: vstup do spetsialnosti : navch. posib. Odesa : vydavets Bukaiev V.V. 2019. 190 s.
4. Zakon Ukrainy «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вп#Text> (data zvernennia: 19.04.2025).
5. Innovatsiini osnovy vidnovlennia ta rozvytku krain pislia zbroinykh konfliktiv: innovatsiinyi vymir: kolektyvna monohrafiia / za red. d.e.n. V. A. Omelianenka. Sumy: Instytut stratehii innovatsiinoho rozvytku i transferu znan. 2022. 280 s.
6. Konstytutsiia Ukrainy. Iz zminamy ta dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вп#Text> (data zvernennia: 14.04.2025).
7. Lohvinov V. H. Tsyfrovi platformy yak skladova modeli publichnogo upravlinnia. Instytutsionalizatsiia publichnogo upravlinnia v Ukraini v umovakh yevrointehratsiinykh ta hlobalizatsiinykh vyklykiv: materialy shchorich. Vseukr. nauk.-prakt. conf. za mizhnar. uchastiu (Kyiv, 24 trav. 2019 r.): u 5 t. Kyiv, 2019. T. 4. C. 46-51.
8. Publichne upravlinnia ta administruvannia v umovakh viiny i v postvoiennyi period v Ukraini: materialy Vseukr. nauk.-prakt. conf. U trokh tomakh, m. Kyiv, DZVO «Universytet menedzhmentu osvity» NAPN Ukrainy, 15-28 kvitnia 2022 r.; red. kolehiia : І.О. Dehtiarova, V.S. Kuibida, P.M. Petrovskyi ta in., uklad. T.O. Melnyk. T. 2. K. : DZVO «UMO» NAPN Ukrainy, 2022. 246 s.
9. Publichne upravlinnia: ukraïnskyi vymir : materialy shchorichnoi nauk. prakt. konferentsii, 7 hrudnia 2022 r., m. Kharkiv; elektronne vydannia. Kharkiv : KhNU imeni V.N. Karazina. 2023. 176 p.